

Uppföljning RUS 2022 - arbetsmaterial

Vi har målen i utvecklingsstrategin, alltså vårt önskvärda läge – dit vi vill, framför ögonen när vi tittar på nuläget i länet och i världen. Då ser vi gap där emellan. Gapen är de samhällsutmaningar vi har i Örebro län.

Vad gör ni med gapen?

- Gapen vägleder oss, de visar inom vilka områden vi behöver göra insatser och kraftsamla tillsammans kring.

Vilka samhällsutmaningar har ni prioriterat nu?

- Vi ser tre stora områden där vi behöver kraftsamla tillsammans över områdes- och organisationsgränser:

1. **Ökad inkludering**

Hur kan vi skapa en mer jämlik utbildningsnivå i länet och öka delaktigheten i samhället för en socialt hållbar utveckling?

2. **Stärka barn och ungas förutsättningar att möta sin framtid**

Hur kan vi bidra till att fler länsbor fullföljer och avslutar sin grundläggande utbildning? Att måluppfyllelsen i grund- och gymnasieskolan ökar? Att fler klarar gymnasiet samt att skillnader mellan olika socioekonomiska grupper och geografiska områden minskar?

3. **Omställning till ett långsiktigt hållbart näringsliv och en cirkulär ekonomi**

Hur kan Örebro läns myndigheter, organisationer och företag ställa om för att nå målet om att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland? Hur kan det offentliga främja en utveckling av näringslivet som är långsiktig och hållbar?

Ökad inkludering

Bakgrundsbeskrivning

Länets invånare har högre utbildningsnivå, inkomstnivå och sysselsättningsgrad än tidigare och den allmänna hälsan är god. Samtidigt ser vi en trend i samhället som innebär att skillnaderna mellan olika grupper och kommuner (inom och mellan) ökar. Personer med sämre livsvillkor – det vill säga de som har lägre utbildningsnivå, sämre ekonomi och de som saknar arbete – mår sämre och har sämre förutsättningar än personer med bättre livsvillkor. Det finns en ökad upplevd otrygghet i samhället. Coronapandemin har lett till att de som redan lever under utsatta förhållanden har fått det svårare och skillnader i livsvillkor och levnadsförhållanden riskerar att ytterligare öka ojämlikheterna i hälsa, även på lång sikt. Pandemin har lett till en ökad vårdskuld som slår särskilt hårt mot sårbara grupper.

Förflyttningar vi har gjort i det regionala utvecklingsarbetet

Den samlade bilden är att trenden mot ökade skillnader mellan olika grupper och geografiska områden är stark, trots att vi har gjort flera positiva förflyttningar genom vårt regionala utvecklingsarbete. Samtliga förflyttningar som står under *Stärka barn och ungas förutsättningar att möta sin framtid* gäller även för *Ökad inkludering*.

Pandemin och efterföljande kriser har ökat kunskapen om samhällets mest sårbara grupper och pengar har skjutits till från statligt håll. Frågorna prioriteras i högre grad av kommunerna, regionen och staten. Det finns insikt om att vi behöver arbeta med främjande och förebyggande insatser istället för reaktiva. Den nya mottagningen för psykisk ohälsa för barn och unga har inneburit en tydligare ingång för samverkan i regionen och förväntas leda till en ökad tillgänglighet för den enskilde. Det kan i förlängningen leda till mindre utanförskap och öka individens möjlighet till anställning.

Många olika samverkansarbeten inom ramen för *Nära vård* pågår, där de stora effekterna kan ses mer på längre sikt. Det finns en ökad insikt om behovet av samverkan mellan offentlig sektor, kultur, privat näringsliv, universitet samt civilsamhälle kring lösningar om social sammanhållning och demokrati. Det finns också ökad förståelse och engagemang om att samhällsutmaningar inom dessa områden är komplexa.

Regionala program- och yrkesråd är en central samverkansstruktur för gymnasiala utbildningar där utbildningsanordnare och arbetsgivare möts. Här ingår bland annat col-legestrukturen. Flera olika nätverk, projekt och insatser stöttar det gemensamma målet att få till funktionella samverkansstrukturer. Det finns fler kombinationsutbildningar inom SFI än tidigare, där språk- och yrkeskunskaper integreras. Fokus ligger på bristyrken, där arbetsgivare har svårt att rekrytera. Kunskapen om länets arbetsmarknad har ökat. Utbildningsanordnare har tillgång till statistik och prognoser som stöd för att bättre kunna planera och dimensionera utbildningar. Resultatet på längre sikt är att fler arbetsgivare kan rekrytera rätt kompetens och att individer får arbete utifrån sina yrkesval.

Pandemin har lett till ökad acceptans för distansarbete och utvecklat de digitala arbetsätten. Det har gett bättre förutsättning till kompetensförsörjning och minskad miljöpåverkan eftersom behovet av transporter minskat. En kraftig ökning av finansiella stöd har lett till bättre förutsättningar för utbyggnad av digital infrastruktur på landsbygden. Det kan på sikt leda till ökade möjligheter att ta del av digital samhällsservice, öka näringslivets konkurrenskraft och ge bättre möjligheter att delta i digitala utbildningar, sociala aktiviteter och fritidsaktiviteter. Däremot kan ökat distansarbete, ökad digitalisering och skola på distans leda till ojämlig folkhälsa.

Stärka barn och ungas förutsättningar att möta sin framtid

Bakgrundsbeskrivning

I nationella jämförelser har Örebro län länge haft en låg måluppfyllelse i grund- och gymnasieskolan. Färre ungdomar än i riket når behörighet till gymnasiet. Vid sidan av undervisning i skolan har fritid, uppväxtvillkor, segregation och föräldrars situation stor betydelse för utveckling av kunskaper och kompetenser. Psykisk hälsa är en viktig faktor för möjligheten att klara av skolan. Flickor uppger i lägre grad än pojkar att de mår bra. Fler barn än tidigare lever i ekonomiskt utsatta hushåll.

Förflyttningar vi har uppnått i det regionala utvecklingsarbetet

Det finns trender i samhället som försämrar barn och ungas möjligheter att möta sin framtid – försämrad folkhälsa som blivit ännu sämre under pandemin, ökade skillnader i hälsa och livsvillkor, den upplevda ökade otryggheten i samhället samt klimatomställningen som går för långsamt. Vi har ändå gjort förflyttningar genom vårt regionala utvecklingsarbete. Samtliga förflyttningar som står under *Ökad inkludering* gäller även för denna kraftsamling.

Det finns en ökad prioritering och vilja till samverkan kring psykisk hälsa, barn och ungas förutsättningar samt måluppfyllelse i skolan. Länets kommunchefs/regiondirektörs-grupp har prioriterat detta område. Att samhällets aktörer behöver samverka kring barn och ungas förutsättningar är en gemensam övertygelse och det finns ett stort engagemang för frågan. Hela länets utveckling och kompetensförsörjning är beroende av detta.

Fler än någonsin driver UF-företag (ung företagsamhet) på gymnasiet och deltar i entreprenörskapsstärkande insatser på grundskolan. Det ökar nyföretagandet på sikt och jämnar ut skillnaderna mellan killars och tjejers företagsamhet. UF-elever som driver företag har bättre förutsättningar att klara andra ämnen i skolan tack vare en ökad tilltro till den egna förmågan att forma sin framtid. UF-företagen är i regel hållbara ur alla tre dimensioner.

Omställning till ett långsiktigt hållbart näringsliv och en cirkulär ekonomi

Bakgrundsbeskrivning

En av länets – och hela världens – största utmaningar är klimatutmaningen som kräver en stor omställning i samhället. Den innebär att vi behöver minska våra utsläpp, bli mer energieffektiva och det behövs satsning på cirkulära affärsmodeller, teknikutveckling och hållbara innovationer. Denna omställning ställer nya krav på länets kompetensförsörjning.

Förflyttningar vi har uppnått i det regionala utvecklingsarbetet

Vi har gjort förflyttningar genom vårt regionala utvecklingsarbete för ett mer hållbart näringsliv och en cirkulär samhällsekonomi. Trots det går klimatomställningen för långsamt

och vi behöver fortsätta arbeta för en omställning av näringslivet för att skapa konkurrenskraft.

Upphandling uppmärksammas allt mer som ett verktyg att nå ett fossilfritt samhälle, framförallt inom transporter. Kunskapen om energisystemet och kraftförsörjning har ökat hos företag och offentlig sektor både på grund av händelser i omvärlden med ökade elpriser, men också gemensamma satsningar i östra Mellansverige. Höga energipriser och insatser från stödsystemet kring energi har lett till ökad energieffektivisering och omställning till förnybar energi.

Smart Move ska attrahera och behålla kompetens i länet. Arbetet drivs av Business Region Örebro och Örebrokompaniet i nära samarbete med Handelskammaren i Mälardalen samt Örebro universitetet. Det finns en ökad medvetenhet om vikten av att attrahera och behålla kompetens/talanger till och i länet.

Under pandemin såg vi en ökad efterfrågan på bostäder på landsbygderna. En sådan trend kan förbättra kompetensförsörjningen, förbättra det lokala näringslivets konkurrenskraft, leda till bättre underlag för förskolor och skolor på landsbygden samt stärka förutsättningarna för service och föreningsliv. Det medför också en ökad risk för exploatering av jordbruksmark samt ökat behov av biltransporter. De senaste årens omvärldshändelser har lett till minskad rörlighet på bostadsmarknaden. Det kan leda till svårigheter att rekrytera rätt kompetens, att lokalt näringsliv hämmas på grund av minskad efterfrågan, svårigheter att hitta sin första bostad samt trångboddhet för familjer i behov av större bostad. Möjligheterna till distansarbete och tillgång till bredband är viktiga för att stärka landsbygdernas förutsättningar.

Etableringen av Wa3rm - Sveriges grönaste industriprojekt – skapar över 200 nya gröna jobb och Sveriges största växthusbaserade tomatodling och Europas första landbaserade räkodling. De cirkulära lösningarna kan attrahera fler etableringar och öka utvecklingsmöjligheterna för länet. Det kan på sikt skapa ett kunskapscentrum kring industriell symbios. Det som främst bidragit till etableringen är långsiktigt strategiskt arbete med tydliga prioriteringar i Business Region Örebro, BRO. Kommuner, BRO, företag och myndigheter samverkar på ett bra sätt för att marknadsföra Örebroregionen som ett attraktivt investeringsalternativ.

Arbetet för att skapa ett hållbart och effektivt innovationssystem bygger på en gemensamt framtagna målbild tillsammans med kommuner, Region Örebro län, Örebro universitet och andra aktörer. För att öka möjligheten för långsiktigt effektivare resursanvändning och tydligare styrning mot identifierade innovationsbehov har man bildat Region Örebro län Innovation AB. De långsiktiga effekterna förväntas bli fler kunskapsintensiva företag; fler nya, innovativa företag samt utveckling av fler innovativa idéer i befintliga företag och offentlig sektor. Det har även bildats ett industriellt utvecklingscenter, IUC som gör rollfördelning mellan innovationssystemets aktörer tydligare och bidrar till en effektivare leverans mot företagen. Det finns en gemensam och ökad förståelse och kunskap kring industrins betydelse för den

regionala ekonomin samt industrins förutsättningar för hållbar utveckling. Alla insatser i IUC kommer vara hållbarhetssäkrade på olika sätt. Innovationsutveckling kopplat till AI i Örebro län pågår och en särskild insats kopplat till AI Hälsa har påbörjats.

Cykel som transportslag prioriteras mer, både från nationella aktörer och regionalt i länsplanen för transportinfrastruktur och en ny regional cykelplan. På sikt väntas det bidra till förbättrad folkhälsa och minskade utsläpp. Det finns ett ökat fokus på tåg som transportmedel genom regeringsuppdrag till Trafikverket om att utreda Oslo-Stockholm. Vi ser snabbare återhämtning än förväntat i kollektivtrafikresande efter det att pandemirestriktionerna släppts.

Övergripande insatser riktade till besöksnäringens företag har ökat tillgängligheten till, utbudet av och samverkan kring natur-, kultur- och måltidsupplevelser. Digitaliseringen hos besöksnäringens företag har ökat. Hållbara transporter till besöksmål i naturen med närtrafiken ökar tillgängligheten och bidrar till ökad inkludering och ett hållbart näringsliv. Ett sektorsövergripande samarbete mellan offentlig sektor, kultur, privat näringsliv, universitet samt civilsamhälle används allt oftare kring lösningar när det gäller upplevelser och evenemang.

Utmaningar

De kriser som drabbat världen de senaste åren och den kommande lågkonjunkturen påverkar allt utvecklingsarbete, både på samhällsnivå och på individnivå. De verkar som motkrafter till arbetet med att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin. I näringslivet mattas tillväxtviljan, investeringstakten sjunker och tilltron till framtiden sviktar. Den gröna omställningen kan sakta in. Företag vågar inte investera i förnybart eller göra större energieffektiveringsåtgärder när konjunkturen är svag. Fordonsflottorna ställer inte om i tillräckligt snabb takt till förnybara drivmedel och el och dessutom kan effektbrist minska takten i utbyggnad av laddinfrastruktur. På individnivå riskerar lågkonjunkturen leda till större skillnader mellan olika grupper tvärt emot det önskvärda läget kopplat till god, jämlik och jämställd folkhälsa.

Lågkonjunkturen påverkar den offentliga sektorns ekonomi och nivå på välfärden, vilket ytterligare förstärks av kompetensbrist i samhällets alla sektorer. Det finns en osäkerhet kring om ny nationell politik ger förändrade förutsättningar för den regionala utvecklingspolitiken. Innovation och nya lösningar är viktigare än någonsin för att möta samhällets utmaningar.

Våra etablerade system och strukturer sätter ibland hinder för att kunna hantera samhällets komplexa utmaningar och försvårar samverkan mellan perspektiv och organisationer. Det räcker inte längre att varje del gör sitt bästa, för helheten blir fel om systemperspektivet saknas. Region Örebro län har under de senaste åren testat arbetssätt som utgår från ett systemperspektiv, där vi sätter behovet i centrum och samskapar, testar, lär och följer upp. Det är en utmaning och det krävs mod att ställa om till nya arbetssätt samtidigt som gamla strukturer finns kvar.